

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3328/2022. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* és *dr. Szabó Marcel* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Pécsi Törvényszék 5.K.700.188/2020/9. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 43. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Marján István ügyvéd) útján benyújtott alkotmányjogi panaszában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján elsődlegesen a Pécsi Törvényszék 5.K.700.188/2020/9. számú ítélete, másodlagosan pedig az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 43. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az ügy előzményeként az indítványozó előadta, hogy az általa haszonbérleti szerződés alapján használt termőföld ingatlanra vonatkozóan elővásárlási jogával élve elfogadó jognyilatkozatot tett. Az adásvételi szerződés kapcsán további két személy tett eltérő jogcímen elfogadó jognyilatkozatot. A helyi földbizottság mind a három nyilatkozatot tevő személy esetében támogatta az adásvételi szerződés jóváhagyását. A hatósági eljárásban a kormányhivatal megállapította, hogy az indítványozó elfogadó nyilatkozata az általa hivatkozott jogcím alapján rangsorban megelőzné a másik két nyilatkozatot tevő elővásárlási jogosultságát, azonban az indítványozó nyilatkozatát alaki hiba miatt nem vette figyelembe, mivel az ügyvéd által ellenjegyzett okiraton az ellenjegyző ügyvéd kamarai azonosító számát (a továbbiakban: KASZ) csupán az okiraton tüntették fel, azt maga az ügyvédi ellenjegyzés nem tartalmazta. A határozat rögzíti, hogy a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 21. § (9) bekezdése szerint a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében foglalt megsértésére tekintettel olyannak kell tekinteni a felperes elfogadó jognyilatkozatát, mintha az elővásárlási jogát nem gyakorolta volna. Erre tekintettel a hatóság az adásvételi szerződést nem az indítványozóval, hanem a rangsorban őt követő nyilatkozatot tevővel hagyta jóvá.
- [3] Az indítványozó mint felperes keresetében a határozat megváltoztatását kérte, arra hivatkozva, hogy a hatóság tévesen állapította meg, hogy az elővásárlási jog gyakorlására tett nyilatkozata alakilag hibás. Álláspontja szerint nem felelne meg a józan ész követelményeinek az a jogszabályi követelmény, amely előírja, hogy bizonyos adatokat egy okiraton a lap alján, a lap tetején vagy a lap oldalán kell aláírni. Egy követelményt támasztanak csak a törvényi előírások, hogy az okirat alaki érvényességéhez megkövetelt adatok az okiraton feltüntetésre kerüljenek és azok megléte mellett azt jegyezze ellen az ügyvéd. A KASZ azt a célt szolgálja, hogy az eljáró ügyvéd a kamarai nyilvántartásban azonosítható legyen. A KASZ-t az alperes az okirat számozott első oldalán megtekinthette, meggyőződhetett annak helyességéről, ezért az indítványozó álláspontja szerint nem sértette meg a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében foglaltakat, és nem adott alapot jognyilatkozata Földforgalmi tv. 21. § (9) bekezdése szerinti minősítésének.
- [4] A bíróság 5.K.700.188/2020/9. számú ítéletében a keresetet elutasította. Az ítélet szerint a felperes indítványozó nyilatkozatában kifejtett állítás, amely szerint a KASZ az eljáró ügyvéd beazonosítását szolgálja, kétségtelenül megvalósult adott okirat esetében, azonban nem releváns; s az a felperesi érvelés, miszerint nem írja elő az Üttv., hogy egy lapon hol kell szerepelnie bizonyos elemeknek, nem helytálló. Az Üttv. 43. § (3) bekezdés

- d) pontja a bíróság álláspontja szerint a szöveg nyelvtani és logikai értelmezése alapján egy olyan felsorolási tartalmaz, amelynek elemei szorosan összetartoznak. Az Üttv. szabályozása szerint a KASZ az ellenjegyzés része, kötelező eleme. Mind a törvény szövegezése, mind maga az ellenjegyzés funkciója erre enged következtetni. Az összes elemnek a törvényi megfogalmazás szerint egy helyen, az okirati ellenjegyzésben kell szerepelnie. Ez alapján a bíróság az ítéletben arra a következtetésre jutott, hogy a felperes elfogadó jognyilatkozata – az alperes és az érdekelt által helyesen hivatkozottan – alaki hibás volt.
- [5] Az indítványozó az előbbieket követően fordult alkotmányjogi panaszában az Alkotmánybírósághoz.
- [6] 2. Az Alkotmánybíróság az indítványozót hiánypótlásra hívta fel amiatt, hogy indítványa nem tartalmazott kellő alkotmányjogi szempontú indokolást arra nézve, hogy a támadott bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát mennyiben és miért sérti; továbbá arról is tájékoztatta, hogy mivel indítványában az Üttv. 43. § (2) bekezdés d) pontjának alaptörvény-ellenességét is állította, hogy az indítványának ebben a részében is meg kell felelnie a határozott kérelem feltételeinek.
- [7] Az indítványozó a hiánypótlási felhívásra válaszul határidőben kiegészítette alkotmányjogi panaszát.
- [8] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tisztességes eljáráshoz való joga megsértését állítja azon az alapon, hogy álláspontja szerint a hatóság és a bíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és 28. cikkével együttesen értelmezett XXIV. cikk (1) bekezdésébe, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütköző módon értelmezte az ügyvédi ellenjegyzésre vonatkozó szabályozást, ami az Alaptörvény XIII. cikke által védett tulajdonhoz való joga megsértéséhez vezetett.
- [9] Az indítványozó leírja, hogy a támadott ítélet sérti a tulajdon megszerzéséhez való, földforgalmi törvény által biztosított jogosultságát; a kormányhivatal határozata és az azt felülvizsgáló bíróság ítélete az Üttv. hivatkozott, Alaptörvénybe ütköző rendelkezésének alkalmazásával sérti a tisztességes eljáráshoz való jogosultságát is. Az indítványozó szerint ugyanis az alperes tévesen, a nyelvtan szabályaitól eltérően, a józan ész alkalmazásának követelményét kikerülve értelmezte az általa az elővásárlási jog gyakorlására tett, ügyvéd által szerkesztett és ellenjegyzett okirat alakítását, illetőleg ezzel összefüggésben a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, megsértve ezzel a törvényhozó akaratát is. Meggyőződése szerint „nem felelne meg a józan ész követelményeinek egy olyan jogszabályi követelmény, amely előírná, hogy bizonyos adatokat egy okiraton, a lap alján, a lap tetején, a lap oldalán kellene aláírni. Egy követelményt támasztanak csak a fenti törvényhelyek, még pedig azt, hogy az okirat alaki érvényességhez megkövetelt adatok az okiraton feltüntetésre kerüljenek és azok megléte mellett jegyezze ellen azt az ügyvéd.”
- [10] Ha a törvény szövegéből nem ez olvasható ki, akkor álláspontja szerint a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenes. Az alperes döntése neki jelentős érdeksérelmet okozott, mivel megghiúsította a törvény által biztosított elővásárlási jogának tulajdonjogszerzést eredményező gyakorlását. Az indítványozó több, általa hivatkozott alkotmánybírósági határozat alapján leírja, hogy a tulajdonhoz való jognak az alapjogi rendszerben az a szerepe, hogy az alapjogok alanyainak vagyoni jogosultságokat biztosítson, és ezáltal lehetővé tegye életviszonyainak szabad alakítását. Figyelemmel arra, hogy a támadott ítélet az Üttv. hivatkozott rendelkezésének alkalmazásával kétséget kizáró módon „csökkentette” a Földforgalmi tv. által biztosított „tulajdonhoz való jutása” jogát, azt a következtetést vonta le, hogy ezáltal a támadott ítélet alaptörvény-ellenes módon korlátozta az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való alapvető jogát. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az indítványozó azzal is indokolta, hogy az alperes „minden alkotmányos alapot nélkülöző módon” alkalmazta az Üttv. 43. § (2) bekezdését, amikor alaki hibára hivatkozással úgy tekintette a nyilatkozatát, mintha azt meg sem tette volna; a bíróság pedig ezt az alaptörvény-ellenes eljárást hagyta helyben.
- [11] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 57. § (2) bekezdése alapján nyilatkozattételre hívta fel az igazságügyi minisztert az Üttv. 43. § (2) bekezdés d) pontjába foglalt jogszabályi rendelkezés céljával kapcsolatos álláspontjának közlése érdekében, továbbá a Magyar Ügyvédi Kamara (a továbbiakban: MÜK) elnökét a rendelkezésnek az ügyvédi gyakorlatban általánosan alkalmazott értelmezését illetően.
- [12] A MÜK elnöke a felhívásra adott válaszában rámutatott, hogy a kérdéssel részletesen foglalkozik a MÜK honlapján elhelyezett „Tájékoztató az ügyvédi ellenjegyzés jó gyakorlatáról” című közlemény, valamint az Üttv. kommentárja is. Mindkét dokumentum – kizárólag ajánlási jelleggel – jó megoldásnak azt tartja, ha maga az ellenjegyzés tartalmazza az ügyvéd kamarai azonosító számát. Álláspontja szerint azonban a jó megoldás mellett elfogadható egy kevésbé jó megoldás is, hiszen a rendelkezés célja és rendeltetése – a forgalombiztonság

biztosítása, a nyilatkozattevő akaratának érvényesülése biztosítása érdekében – az, hogy magából az okiratból kiderüljön, hogy az ellenjegyzést ki, mikor és hol tette. Abban az esetben, ha az okirat úgy tartalmazza ezeket az elemeket, hogy a fenti körülmények magából az okiratból (további bizonyítás nélkül) egyértelmű kiderülnek, akkor az okiratot az ügyvéd álláspontja szerint érvényesen ellenjegyezte, függetlenül attól, hogy hol tartalmazza az elemeket.

- [13] Az igazságügyi miniszter válasza szerint sem az Üttv., sem más jogszabály nem rendelkezik arról, hogy az ellenjegyzésnek milyen konkrét helyen és milyen szövegezéssel kell az okiraton megjelennie, így önmagában az a tény, hogy a KASZ nem az okirat erre elkülönített ellenjegyzési részében szerepel, nem teszi szabályszerűtlenné az ellenjegyzést, amennyiben az okiratban feltüntetett KASZ egyértelműen az ellenjegyzés során eljáró ügyvéd személyéhez és egyúttal az ügyvédi ellenjegyzés aktusához is köthető. Álláspontja szerint az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d)* pontjában foglalt „mellett” szóhasználatot nem helymeghatározásként kell figyelembe venni, mivel az egyidejűsége utal. A felsorolt alaki követelményeknek egy okiratban kell megjelenniük, azonban nem feltétlen egymás mellett. A miniszter szerint az Üttv. ügyvédi ellenjegyzésre vonatkozó formai előírásaival elérni kívánt jogalkotói cél az ellenjegyző személyének a kétséget kizáró azonosítása. Az ügyvédi tevékenységet gyakorlók névhasználatának részletes szabályairól szóló 5/2017. (XI. 20.) MÜK szabályzat 6.6.1. pontja kimondja, hogy a szárazbélyegző kliséjén is fel kell tüntetni az ügyvéd kamarai azonosító számát. Az Üttv. alapján az ellenjegyző ügyvéd a papíralapú okiraton az aláírása oldalán el kell, hogy helyezze a szárazbélyegzőjének lenyomatát, az elektronikus okiratot pedig a 18. § (1) bekezdés szerinti követelményeknek megfelelő elektronikus aláírásával és időbélyegzővel kell ellátnia, amely az ellenjegyzés részét képezi. Az Üttv. 18. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban vagy az ahhoz csatolt szerepkör igazolásban a bizalmi szolgáltató feltünteti, hogy az aláíró ügyvédi kamarai tagsága fennáll vagy ügyvédi kamarai nyilvántartásban szerepel, így a 2018. január 1-je után kibocsátott aláíró tanúsítványok már a KASZ-t is tartalmazzák. Mindezekre tekintettel a KASZ feltüntetésére vonatkozó kötelezettségnek a fentiek alapján mind az erre a célra szolgáló szárazbélyegző vagy más, az ügyvéd által használt bélyegzőlenyomat, illetve az aláíró tanúsítvány is megfelelhet.

II.

- [14] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [15] 2. Az Üttv.-nek az indítványozó által támadott rendelkezése:

„43. § (2) Az ellenjegyzett okiratot – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában –
[...]

d) az ellenjegyző ügyvédnek a neve, a kamarai azonosító száma, az ellenjegyzés ténye, továbbá az ellenjegyzés helye és időpontja feltüntetése mellett alá kell írnia.”

III.

- [16] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [17] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [18] 2. Az indítvány vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát a törvényi határidőn belül nyújtotta be; a bírósági eljárásban felperes volt, ezért érintettnek minősül; az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére is hivatkozik; a sérelem az ügy érdemében hozott döntés – ítélet – folytán következett be vele szemben; rendes jogorvoslati lehetőségeit pedig már kimerítette, a támadott ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek [Abtv. 27. § (1) és (2) bekezdés, 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány megjelöli az Abtv. 27. §-át, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, valamint az indítványozó jogosultságát megalapozza; részletezi az Alkotmánybíróság előtti eljárás megindításának indokait és – a tulajdonhoz való jog és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tekintetében – körülírja, hogy miben látja az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; megjelöli a vizsgálandó bírói döntést és az Üttv. aggályosnak tartott rendelkezését; kéri az előbbieket megsemmisítését; valamint megjelöli az alaptörvényi rendelkezéseket, amelyek sérelmét állítja [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont]. Az indítvány megjelöli az indítványozó nevét és címét; az indítványozó nyilatkozott arról is, hogy saját adatainak nyilvánosságához hozzájárul; mellékleteként megküldte továbbá az az Alkotmánybíróság részére az indítványban hivatkozott dokumentumokat [Abtv. 52. § (5) és (6) bekezdés].
- [19] Az indítványban a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét az indítványozó az Üttv. 43. § (2) bekezdésének a számára jelentős érdeksérelmet okozó értelmezése miatt állította, ti. hogy a bíróság – az indítványozónak a józan észnek és a törvény céljának megfelelő jogértelmezés követelményére való hangsúlyos hivatkozása ellenére – alaki hibának tekintette azt, hogy az okiraton a KASZ nem az ügyvéd aláírása mellett, hanem más helyen szerepelt. A józan ész követelményére hivatkozó indítványozói (felperesi) érvelésre a bíróság által adott válasz vizsgálata alkotmányjogi jelentőséggel bír és – mivel a bírósági eljárásban az ügyvédi ellenjegyzés formai követelményeivel kapcsolatban az indítványozó érvelésének a lényegét képezte – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét veti fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben (Abtv. 29. §).
- [20] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos fenti kérdések érdemi vizsgálata érdekében – befogadta.
- [21] 3. Az Alkotmánybíróság mindezek mellett azonban azt is megállapította, hogy az indítvány az Alkotmánybíróság általi hiánypótlásra történő felhívásra válaszul megküldött kiegészítést követően sem tartalmaz alkotmányjogilag releváns indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény B) cikkével és XXIV. cikkével [vö. Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].
- [22] Az Alkotmánybíróság az ügyben támadott bírói döntés és jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról formálisan még nem döntött (vö. Abtv. 31. §), mindazonáltal tartalmilag már foglalkozott az Alaptörvény XIII. cikke által védett tulajdonhoz való jog és a jogalkotó által biztosított, termőföldre vonatkozó elővásárlási jog viszonyával; ennek során az 3244/2017. (X. 10.) AB határozatban rögzítette, hogy az elővásárlási jogosult nem tulajdonos; ebben az összefüggésben utóbb, a 3157/2020. (V. 21.) AB határozatban sem látta megállapíthatónak az alapjogi védelmet (vö. Indokolás [64]). Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz a tulajdonhoz való joggal összefüggésben vizsgálandó alkotmányjogi kérdést nem vetett fel.
- [23] A fentiek alapján az Alaptörvény B) cikkével, XIII. cikkével és XXIV. cikkével kapcsolatos indítványi elemek érdemi vizsgálatára nem kerülhetett sor.
- [24] 4. Az indítványozó az Üttv. 43. § (2) bekezdés d) pontjának megsemmisítésére irányuló kérelméhez kapcsolódóan – a jogszabályi rendelkezés bíróság általi alkalmazásának előbbieken ismertetett vitatásán túl – az Alkotmánybíróság hiánypótlási felhívása nyomán kiegészített alkotmányjogi panaszában sem adott elő

önálló, alkotmányjogilag releváns indokolást arra nézve, hogy a rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott cikkeivel [vö. Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Ezért az Alkotmánybíróság a jogszabályi rendelkezést támadó indítványt az Abtv. 64. § c) és d) pontja alapján visszautasította.

IV.

[25] Az indítvány az alábbiak szerint megalapozott.

[26] 1. Az Alkotmánybíróság a befogadott indítvány alapján tehát érdemben azt vizsgálta, hogy támadott bírósági döntés – amely az indítványozó által a bírósági eljárás során az Üttv. 43. § (2) bekezdés d) pontjára vonatkozóan előadott, a józan észnek és a törvény céljának megfelelő jogértelmezés követelményére hivatkozó értelmezést elvetette – sérti-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot.

[27] 2. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalmi vizsgálata előtt áttekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, illetve 28. cikkével kapcsolatos korábbi, a jelen ügy elbírálása szempontjából releváns gyakorlatát.

[28] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt emlékeztet állandó gyakorlatára, amely szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}, amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. Az Alkotmánybíróság a konkrét döntés és a döntést támadó alkotmányjogi panaszban előadottak értékelése során figyelembe veszi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított vizsgálati jogkörének határait is {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [38]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; megerősítve: 3208/2014. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot az alkotmányjogi panasznak {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; legutóbb például: 3379/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [12]}. A jogi indokok helyességének vizsgálata főszabály szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

[29] Az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre figyelemmel jár el. E rendelkezés értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgáster keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {7/2013. (III. 1.) AB határozat, a továbbiakban: Abh., Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.

- [30] Az Alkotmánybíróság következetes joggyakorlatával {vö. 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]} összhangban azt nem vizsgálhatja, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e. A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást azonban megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az indokolt bírói döntéshez való jog azt a kötelezettséget támasztja az eljáró bírósággal szemben, hogy az indokolás az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre terjedjen ki {3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [31] 3. Az Alkotmánybíróság a támadott bírósági döntés vizsgálata során a fent idézett joggyakorlatára figyelemmel az alábbiakat állapította meg.
- [32] Az Alaptörvény 28. cikke által rögzített követelmény, amely szerint a jogszabályok szövegét azok céljával összhangban kell értelmezni, valamint, hogy az értelmezés során a cél józan észnek és a közjónak megfelelő mivoltát kell feltételezni, a bíróságok jogértelmező tevékenységére nézve ír elő követendő szempontokat. Az alaptörvényi rendelkezés ugyanakkor a bírósági eljárásban részt vevő felek számára alanyi jogosultságot nem állapít meg, ekként önmagában nem vetheti fel Alaptörvényben biztosított jog sérelmét sem.
- [33] Az Üttv. ügyvédi ellenjegyzés kellékeit meghatározó rendelkezésének a józan ész mércéje szerinti minősítése és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalma között az Alkotmánybíróság az indítvány indokolása alapján szintén nem tudott érdemi összefüggést kimutatni. Ennek megfelelően a jelen ügyben az Alkotmánybíróság az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d*) pontjára vonatkozóan a bíróság által elfogadott értelmezés alaptörvény-ellenességét – egyéb alapvető jog igazolt érintettsége hiányában – pusztán a józan észsel való ellentétre hivatkozás révén nem ítélt meg. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy ha nem így járna el, és a józan ész követelményével vélt vagy valós ellentétben álló bármely bírósági jogértelmezést önmagában ezen az alapon is vizsgálna, akkor azáltal a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepbe lépne.
- [34] Az előbbiekben leírtak azonban nem jelentik azt, hogy az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt – józan észnek is megfelelő – jogszabályi célt figyelembe vevő jogértelmezés követelménye az adott jogszabályi rendelkezés normatartalmának valamely Alaptörvényben biztosított joggal való érintettsége hiányában semmilyen tekintetben ne lehetne érvényesíthető az alkotmánybírósági eljárás keretében. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jogból következően – az Alkotmánybíróság fent idézett joggyakorlatára, valamint az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel – elvárható, hogy ha egy bírósági eljárásban valamely fél az ügy érdeme szempontjából releváns jogszabályi rendelkezés értelmezése vonatkozásában a jogszabályi céljával, illetve ennek a józan észnek megfelelő voltával kapcsolatos érveket ad elő, akkor azokat a bíróság kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.
- [35] A jelen alkotmányjogi panasz alapját képező bírósági eljárásban az indítványozó mint felperes keresetében az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d*) pontjának értelmezése vonatkozásában hangsúlyozottan hivatkozott a KASZ feltüntetésére vonatkozó előírás céljára – ami az eljáró ügyvéd azonosíthatósága – és a józan ész követelményére, ti., hogy azoknak nem felelne meg, ha az okirat alaki érvényessége attól függene, hogy az adat okiraton pontosan hol szerepel (ezt a tényt a támadott bírósági ítélet [9] bekezdése is rögzítette).
- [36] Az igazságügyi miniszter és a MÜK elnöke az Alkotmánybíróság felhívásra adott nyilatkozatában – az indítványozó véleményével egyező irányúan – egyaránt úgy foglalt állást, hogy önmagában az a tény, hogy a KASZ nem az okirat erre elkülönített ellenjegyzési részében szerepel, nem teszi szabályszerűtlenné az ellenjegyzést; az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d*) pontjában foglalt „mellett” szóhasználatot nem helymeghatározásként kell figyelembe venni, mivel az egyidejűsége utal; továbbá, hogy a KASZ feltüntetése az ügyvéd azonosítását szolgálja.
- [37] A bíróság ítéletében (ld. [29]–[31] bekezdés) az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d*) pontját illetően a fentiekhez képest „a szöveg nyelvtani és logikai értelmezése alapján” azt az álláspontot foglalta el, hogy „minden elemnek egymás mellett kell az okiraton szerepelnie”, mivel szerinte „mind a törvény szövegezése, mind maga az ellenjegyzés funkciója erre enged következtetni”, az ellenjegyzés funkciójának mibenlétét azonban nem részletezte. A bíróság szerint a felperes állítása, amely szerint a KASZ az eljáró ügyvéd beazonosítását szolgálja, „kétségtelen, hogy megvalósult adott okirat esetében”, azonban „nem releváns”. Az ítélet hangsúlyozta, hogy a törvényi megfogalmazás szerint az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d*) pontja szerinti összes elemnek egy helyen kell szerepelnie.

- [38] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy a támadott bírósági ítélet – az Üttv. 43. § (2) bekezdés *d*) pontjának deklaráltan egy olyan, kizárólag nyelvtani és logikai értelmezését tekintette alkalmazandónak, amelyhez képest nyelvtani módszerrel is megfogalmazható alternatív – megengedőbb – értelmezés;
– az általa választott értelmezés során a KASZ feltüntetésére vonatkozó előírás céljára vonatkozó indítványozói hivatkozást irrelevánsnak minősítette;
– a fenti minősítést nem indokolta meg, ugyanakkor az alkalmazott rendelkezés céljára (funkciójára) vonatkozó alternatív értelmezést nem fogalmazott meg, az indítványozó józan észre hivatkozó észrevételeinek értékelésére pedig egyáltalán nem tért ki;
ezért az Alkotmánybíróság arra a végkövetkeztetésekre jutott, hogy a támadott bírósági ítélet – az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt jogértelmezési szabályra sem kellően figyelve – az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésben nem tett eleget az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által garantált, tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jogból következő követelménynek.
- [39] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pécsi Törvényszék 5.K.700.188/2020/9. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján a jelen határozat rendelkező részébe foglaltak szerint megsemmisítette.

Budapest, 2022. június 28.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [40] A határozat rendelkező részének a támadott bírói döntés megsemmisítését tartalmazó 1. pontját, valamint az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszleletet visszautasító 2. pontját egyaránt támogatom.
- [41] A Pécsi Törvényszék ítéletének megsemmisítését ugyanakkor eltérő indokok alapján – és más alaptörvényben biztosított jog sérelmére tekintettel – tartom megalapozottnak.
- [42] 1. A határozat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét a bíróság indokolási kötelezettségének megsértése (indokolás hiánya) okán tartja megállapíthatónak. Bár ez olyan érvnek tekintendő, amely a tisztességes bírósági eljáráshoz való – nézetem szerint szigorúan processzualis tartalmú – jog sérelme megállapítását kétségtől megalapozhatja; ugyanakkor véleményem szerint a jelen ügyre nézve nem helytálló. Magam is egyetértek a határozatnak – lényegében a miniszter és az ügyvédi kamara elnöke által is megerősített – azon megközelítésével, hogy a KASZ-nak az ügyvéd által ellenjegyzett okiraton történő elhelyezésének kötelezettségére vonatkozó törvényi előírás céljával, illetve a konkrét ügyben a KASZ első oldalon való feltüntetésének az ellenjegyzés alaki érvényességére gyakorolt hatásával összefüggésben a támadott ítéletben (és megjegyzem, az alapul fekvő hatósági eljárásban is) megjelenő jogértelmezés ellentétes a „józan ésszel”; és ekképpen az Alaptörvény 28. cikkében rögzített értelmezési szabállyal is. Az azonban véleményem szerint nem állítható, hogy az indítványozó lényeges érvét a bíróság az eljárása során ne vizsgálta vagy bírálta volna el; illetve, hogy az azzal kapcsolatos álláspontját a döntése indokolásában ne rögzítette volna. Processzualis értelemben a bíróság valójában eleget tett az indokolási kötelezettségének: önmagában amiatt, hogy az ezen indokolásában kifejtettek ellentétesek a „józan ész” szabályával; az alkalmazott rendelkezés jogalkotói céljával; vagy azért mert a támadott döntés az eljáró ügyvéd ilyen módon is megvalósuló beazonosíthatóságát elismerte ugyan, döntése

szempontjából mégis „irrelevánsnak” minősítette azt, csak a 28. cikk, nem pedig a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének megállapítása lenne lehetséges. Mivel azonban az előbbi rendelkezésre alkotmányjogi panasz nem alapítható, ahogyan arra maga a határozat is utal, önmagában ezen az alapon megsemmisítésnek sem lehet(ne) helye.

- [43] 2. Álláspontom szerint azonban az indítványozó hivatkozott a XXVIII. cikk (1) bekezdésén túlmenően más, olyan alaptörvényben rögzített jogra is, amelyet a kifogásolt bírói (és hatósági) jogértelmezés valóban sért; már az indítvány befogadását is erre tekintettel támogattam.
- [44] Ez az alaptörvényben rögzített jog pedig nem más, mint az indítványozó tulajdonhoz való joga. Nem értek egyet azzal, hogy a határozat indokolásának III/3. pontjában (Indokolás [21] és köv.) írtaknak megfelelően a jogalkotó által a termőföldekre biztosított elővásárlási jog és az alkotmányos tulajdonvédelem összefüggésében született korábbi alkotmánybírói döntések – melyek közül a határozat kettőre hivatkozik – a jelen ügy összefüggései alapján is kizárnák az indítványozó tulajdonjoga alapjogi védelmének elismerését. Azokból a döntésekből szerintem nem következik egyenesen, hogy az érdemi vizsgálat ezen összefüggések alapján eleve kizárt lenne; a hivatkozott döntések ugyanis nem a mostanival azonos kérdéskörrel foglalkoztak [jobbára azt vizsgálták, hogy mi az elővásárlási jogot biztosító törvényi előírások és az azokkal érintett jogviszonyok különböző szereplőinek (eladó, vevő, elővásárlásra jogosult) tulajdonhoz való joga közötti összefüggés, illetve van-e ilyen egyáltalán].
- [45] Tény, hogy amint az említett határozatok azt meg is állapították, *i*) általánosságban véve a XIII. cikk (1) bekezdését sem az eladó, sem a potenciális vevők szempontjából nem sérti maga az elővásárlási jog intézménye; valamint az is, hogy *ii*) a tulajdonhoz való jogból nem vezethető le elővásárlási jogra vonatkozó automatikus jogosultság sem (ennek biztosítása ugyanis jogalkotói szándék kérdése). Az is tény, hogy *iii*) a tulajdonjog alkotmányos védelme alapvetően a már megszerzett tulajdonra vonatkozik, ugyanakkor annak a megszerzésére magára általában nem teremt jogosultságot.
- [46] A jelen ügyben vizsgált helyzet azonban megítélésem szerint az utóbbi megállapítás alóli kivételek körébe tartozik, és abban mindenképpen különbözik a korábban vizsgáltaktól, hogy az indítványozó ezúttal nem az állammal szemben, a jogalkotás kapcsán hivatkozik a tulajdonhoz való jogára. Sőt, éppen ellenkezőleg: ez esetben a vonatkozó törvényi rendelkezések értelmében az indítványozó egyértelműen (és mindenki, még a hatóság és a bíróság által is elismerten a többi elővásárlásra jogosultat megelőző ranghelyen) elővásárlásra és a tulajdonjog ezen keresztül megszerzésére jogosult volt. Mindezek alapján az adásvételi szerződés megkötésére az adott jelentkezők közül mindenképpen vele kellett volna sor kerüljön, ha e jogával szabályszerűen él. Esetében azonban a probléma éppen abból adódott, hogy egy utóbb mindenki által – beleértve a jogalkotót és az Alkotmánybíróságot is – nyilvánvalóan tévesnek tekintett hatósági és bírói jogértelmezés pont annak révén fosztotta meg az őt tulajdonképpen automatikusan – a törvény erejénél fogva – megillető termőföld tulajdonától, hogy a joggyakorlása szabályszerűségét vitatta el; mégpedig tette mindezt a „józan ész” szabályaival és a törvény céljával ellentétes tartalmat tulajdonítva az alkalmazandó jogszabályi rendelkezésnek. Mindezek okán véleményem szerint, amennyiben elfogadjuk a határozatban a bírói jogértelmezés nyilvánvalóan, a „józan ésszel” és ezáltal az Alaptörvény 28. cikkével is ellentétes módon téves voltára vonatkozóan írtakat, akkor azok az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek (a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek) a támadott ítélet meghozatalához vezető jogértelmezésként éppenséggel a tulajdonhoz való jog vonatkozásában minősülhetnek.
- [47] Mivel magam is azok közé tartozom, akik az említett okfejtést elfogadják, a megsemmisítést ezen az alapon, azaz a XIII. cikk (1) bekezdésének megállapíthatósága okán tudtam támogatni.

Budapest, 2022. június 28.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

- [48] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2022. június 28.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [49] Nem értek egyet azzal, hogy a határozat megsemmisíti a bíróság döntését.
- [50] Álláspontom elsődleges indoka az, hogy az indítványozó az indokolt bírói döntéshez való jogának sérelmére alkotmányjogi panaszában nem hivatkozott, és indirekt módon sem vitatta azt.
- [51] Nem tartom indokoltnak azt sem, hogy a testület az indokolt bírói döntéshez fűződő jog alkotmányos tartalma tekintetében kialakult és főszabályként következetesen alkalmazott, a határozat indokolásában is hivatkozott gyakorlatából a jelen ügyben eltért.
- [52] Végezetül összességében megjegyzem, hogy az Alkotmánybíróság általános gyakorlata szerint még az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés sem vethetett volna fel ebben az ügyben alkotmányossági kérdést.

Budapest, 2022. június 28.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1397/2020.

